

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาวในพื้นที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย และพื้นที่ใกล้เคียงในประเทศไทย กับพื้นที่เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว และพื้นที่ใกล้เคียงในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การค้าของเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และปัจจัยการค้าโคของเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว

ข้อมูลทั่วไป

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริโภคนื้อโคและผลิตภัณฑ์จากโค ผู้ประกอบการค้าโค ผู้เลี้ยงโค และเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ กลุ่มละ 10 ราย ในประเทศไทย จำนวนทั้งหมด 40 ราย และในพื้นที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กลุ่มละ 10 ราย จำนวนทั้งหมด 40 ราย เท่ากัน

จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (ราย)	ร้อยละ*
1. เพศ		
ชาย	68	85.00
หญิง	12	15.00
2. อายุ		
ระหว่าง 41-50 ปี	30	37.50

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (ราย)	ร้อยละ*
3. วุฒิการศึกษา ประถมศึกษา	28	35.00
4. สถานภาพ แต่งงาน	58	72.50
5. รายได้ต่อเดือน 12,001-15,000 บาท	20	25.00

*ค่าร้อยละที่มีค่าสูงสุด

ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ของเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว ในพื้นที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย และพื้นที่ใกล้เคียงในประเทศไทย กับพื้นที่เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว และพื้นที่ใกล้เคียงในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) แยกตามลักษณะของกลุ่มต่างๆ เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ของกลุ่มผู้บริโภคเนื้อโคและผลิตภัณฑ์จากโค

ตั้งแต่ในอดีตส่วนมากจะบริโภคเนื้อโคพื้นเมืองโดยการปรุงและการแปรรูปอาหารเป็นแบบพื้นบ้านสุกๆดิบๆมาเป็นเวลานาน สำหรับปัจจุบันการปรุงและแปรรูปอาหารของคนรุ่นใหม่ได้เปลี่ยนไปจากอดีต โดยมีการปรุงและแปรรูปให้สุกมากขึ้น เช่น เนื้อสเต็ก เนื้อหุบและบริโภคเนื้อที่มีความนุ่มมากกว่าพันธุ์พื้นเมือง คือ เนื้อโคพันธุ์ดีจากต่างประเทศ และจากการศึกษาเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว มีกลุ่มผู้บริโภครุ่นใหม่ คือ กลุ่มธุรกิจโรงแรม ภัตตาคาร ร้านอาหารและร้านอาหาร

จากการวิจัย พบว่า ในพื้นที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย และพื้นที่ใกล้เคียงในประเทศไทยมีการบริโภคเนื้อโคพันธุ์พื้นเมืองอยู่ในเขตชนบท เพราะมีการเลี้ยงโคพันธุ์พื้นเมืองเป็นส่วนใหญ่และยังไม่มีเนื้อโคพันธุ์ดีที่นำเข้ามาจากต่างประเทศจำหน่าย ส่วนในพื้นที่ใกล้เคียงชุมชนเมือง มีการบริโภคเนื้อโคพันธุ์ดีที่มีความนุ่มของเนื้อและมีไขมันแทรกในเนื้อ มีการจัดการที่ถูกสุขอนามัยได้มาตรฐานสากลและมีสถานที่จัดจำหน่ายที่ถูกสุขลักษณะต่างจากชนบท โดยเนื้อโคพันธุ์ดีส่วนใหญ่จัดจำหน่ายตามห้างสรรพสินค้า ซึ่งต่างกับชนบทที่ไม่มีการจำหน่ายเนื้อโคพันธุ์ดีหาได้ยากเพราะราคาสูง ดังนั้นในชนบทจึงมีการจัดจำหน่ายเนื้อโคพันธุ์พื้นเมืองเป็นส่วนใหญ่และปริมาณเนื้อโคพันธุ์ดีก็มีจำนวนจำกัด

สำหรับพื้นที่เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว และพื้นที่ใกล้เคียงในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ยังคงบริโภคเนื้อโคพันธุ์พื้นเมืองเป็นส่วนใหญ่เพราะธุรกิจโรงแรม ภัตตาคาร ร้านอาหารยังมีจำนวนไม่มากนัก จึงทำให้การบริโภคเนื้อโคพันธุ์ดีน้อย แต่ในอนาคตถ้ามีจำนวนผู้บริโภคเนื้อโคพันธุ์ดี คือ กลุ่มธุรกิจโรงแรม ภัตตาคาร ร้านอาหาร และร้านอาหาร ที่เพิ่มมากขึ้นก็จะส่งผลต่อความต้องการบริโภคเนื้อโคพันธุ์ดีตามไปด้วย

นอกจากนั้นการบริโภคเนื้อโคยังรวมไปถึงการบริโภคโคแบบมีชีวิตของชาวต่างประเทศ ที่ต้องการซื้อโคมีชีวิตจากเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาวเพื่อนำไปเข้าโรงฆ่าสัตว์ เช่น ประเทศจีนที่มีความต้องการโคพันธุ์ดีและโคลูกผสมเป็นส่วนมาก

ภาพที่ 4.1 สถานที่จำหน่ายเนื้อโคในชุมชนระดับล่างที่ไม่มีการจัดการที่ถูกสุขอนามัย ตามมาตรฐานสากล (มีนาคม 2555)

ภาพที่ 4.2 สถานที่จำหน่ายเนื้อโคระดับบนที่มีการจัดการที่ถูกสุขอนามัยตามมาตรฐานสากล (มีนาคม 2555)

ตารางที่ 4.2 จำนวนร้อยละของข้อมูลผู้บริโภคเนื้อโคและผลิตภัณฑ์จากโคของเครือข่ายการค้าโค
ไทย-ลาว

การวิเคราะห์สถานการณ์ผู้บริโภคเนื้อโค	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ความต้องการในการบริโภคเนื้อโคในปัจจุบัน		
- เนื้อ โคพันธุ์ดี	12	60
ลักษณะของการปรุงและแปรรูปอาหาร		
- ทำให้สุกก่อนรับประทาน	14	70
สาเหตุที่ใช้เนื้อโคพันธุ์พื้นเมืองในการปรุงและแปรรูปอาหาร		
- ราคาถูก	10	50
สาเหตุที่ใช้เนื้อโคพันธุ์ดีในการปรุงและแปรรูปอาหาร		
- เนื้อนุ่มมีไขมันแทรก	8	40
สถานประกอบการที่ใช้เนื้อโคพันธุ์ถูกผสม โคพันธุ์ดี ในการปรุง และแปรรูปอาหาร		
- ธุรกิจโรงแรม	10	50
- ร้านอาหาร (สเต็ก)	8	40
สาเหตุของการบริโภคเนื้อโคพันธุ์พื้นเมืองที่น้อยลง		
- ไม่มีคความนุ่ม	8	40
- การบริหารจัดการที่ไม่ถูกสุขอนามัย	8	40
สาเหตุที่เนื้อโคพันธุ์ถูกผสม โคพันธุ์ดี มีราคาแพงกว่าเนื้อโคพันธุ์ พื้นเมือง		
- ต้นทุนในการผลิตสูง	13	75
สาเหตุที่สถานประกอบการใช้เนื้อโคพันธุ์ถูกผสม โคพันธุ์ดี ใน การปรุงและแปรรูปอาหาร		
- ความต้องการของลูกค้า	10	50
สถานที่จำหน่ายเนื้อโคพันธุ์ถูกผสม โคพันธุ์ดี มีแหล่งจำหน่าย เพียงพอหรือไม่		
- น้อย	14	70

*ค่าร้อยละที่มีค่าสูงสุด

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ความต้องการในการบริโภคเนื้อโคของเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว ในปัจจุบันระดับมากที่สุดคือ โคพันธุ์ดี คิดเป็นร้อยละ 60 ลักษณะของการปรุงและแปรรูปอาหาร ในปัจจุบันระดับมากที่สุดคือ ทำให้สุกก่อนบริโภค คิดเป็นร้อยละ 70 สาเหตุที่ใช้เนื้อโคพันธุ์พื้นเมืองในการปรุงและแปรรูปอาหารระดับมากที่สุดคือ ราคาถูก ร้อยละ 50 สาเหตุที่ใช้เนื้อโคพันธุ์ดีในการปรุงและแปรรูปอาหารระดับมากที่สุดคือ เนื้อนุ่มมีไขมันแทรกและหาซื้อได้ง่าย และมีการจัดการที่ถูกสุขอนามัย ร้อยละ 40 เท่ากัน ประเภทสถานประกอบการที่ใช้เนื้อโคพันธุ์ถูกผสมและโคพันธุ์ดีในการปรุงและแปรรูปอาหาร ระดับมากที่สุดคือ ธุรกิจโรงแรม ร้อยละ 50 สาเหตุของการบริโภคเนื้อโคพันธุ์พื้นเมืองที่ลดน้อยลงในปัจจุบัน ระดับมากที่สุดคือ เนื้อไม่มีความนุ่มและการบริหารจัดการที่ไม่ถูกสุขอนามัย ร้อยละ 40 เท่ากัน สาเหตุที่เนื้อโคพันธุ์ถูกผสม โคพันธุ์ดีมีราคาแพงกว่าเนื้อโคพันธุ์พื้นเมือง ระดับมากที่สุดคือ ต้นทุนการผลิตสูงร้อยละ 75 สาเหตุที่สถานประกอบการใช้เนื้อโคพันธุ์ถูกผสมโคพันธุ์ดีในการปรุงและแปรรูปอาหาร ระดับมากที่สุดคือ ความต้องการของลูกค้า ร้อยละ 50 และสถานที่จำหน่ายเนื้อโคพันธุ์ถูกผสมโคพันธุ์ดีมีอยู่ในระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 70

จากการศึกษายังพบอีกว่าผู้บริโภคเนื้อโคและผลิตภัณฑ์จากโคในระดับล่าง ส่วนมากเป็นเกษตรกรในชุมชน ชนบทและเกษตรกรในเมืองบางกลุ่มและยังมีการบริโภคเนื้อโคพันธุ์พื้นเมืองเนื่องจากเนื้อโคพันธุ์พื้นเมืองมีราคาถูกกว่าเนื้อโคพันธุ์ดี ประกอบกับเกษตรกรและประชาชนในชุมชนในระดับล่างยังมีการปรุงและแปรรูปอาหารในแบบดั้งเดิม (แบบพื้นบ้าน) ซึ่งเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการครองชีพ จึงต้องการบริโภคเนื้อโคพันธุ์พื้นเมืองในการปรุงและแปรรูปอาหารในแบบดั้งเดิม ส่วนเกษตรกรและประชาชนในชุมชนในระดับกลาง ในระดับผู้บริโภค ระดับกลางนี้ มีเกษตรกรและประชาชนอยู่ 2 กลุ่มด้วยกัน คือ กลุ่มคนรุ่นใหม่ ที่มีการปรุงและแปรรูปอาหารในแบบใหม่ คือ การทำให้เนื้อโคสุกก่อนที่จะรับประทาน กับกลุ่มคนรุ่นเก่าที่มีการปรุงและแปรรูปอาหารแบบดั้งเดิม (แบบพื้นบ้าน) ประสมประสานกันอยู่ ดังนั้นการบริโภคเนื้อโคของกลุ่มคนในระดับกลางนี้ จึงมีการบริโภคทั้งเนื้อโคพันธุ์พื้นเมืองและโคพันธุ์ดีที่นำเข้าจากต่างประเทศประสมประสานกันไปทั้ง 2 ประเภท ส่วนเกษตรกรและประชาชนในระดับสูงส่วนใหญ่เป็นกลุ่มประชากรของคนรุ่นใหม่ เป็นกลุ่มประชากรที่มีรายได้ดี มีเศรษฐกิจในครอบครัวดี กลุ่มประชากรในระดับนี้ จะมีการปรุงและแปรรูปอาหารในแบบฉบับของกลุ่มคนรุ่นใหม่ คือ ทำให้สุกก่อนก่อนที่จะรับประทาน เช่น สเต็ก เนื้อย่าง เนื้อทุบ เนื้อตุ๋น เป็นต้น ดังนั้นกลุ่มประชากรในระดับนี้ จึงนิยมบริโภคเนื้อโคพันธุ์ดีเพราะเนื้อมีความนุ่ม มีความมัน เพราะเนื้อจะมีมันแทรกอยู่และไม่ได้คำนึงถึงเรื่องราคาของเนื้อโคว่าจะมีราคาแพงหรือไม่ สามารถที่จะซื้อรับประทานได้ตลอดจนถึงผู้บริโภคในประเทศที่สาม ได้แก่ ประเทศจีน ที่มีความต้องการซื้อขายโคพันธุ์ดีที่เป็น

พันธุ์ที่นำเข้าจากต่างประเทศ ประเภทโคมีชีวิตอีกเป็นจำนวนมากจากเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว นำไปเข้าโรงฆ่าสัตว์ในประเทศจีน เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคเนื้อโคในประเทศจีน

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความต้องการการบริโภคเนื้อโคพันธุ์ดีขยายวงกว้างขึ้นเรื่อยๆ เพราะเป็นความต้องการของผู้บริโภคของคนรุ่นใหม่ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคของเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว ต้องหันกลับมาเลี้ยงโคพันธุ์ดีหรือโคพันธุ์ลูกผสม เพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคสมัยใหม่ในปัจจุบันและเพิ่มขึ้นในอนาคตอันใกล้

ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ของกลุ่มผู้ประกอบการค้าโค

โดยเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าโคของกลุ่มผู้ค้าในพื้นที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย และพื้นที่ใกล้เคียงในประเทศไทยกับกลุ่มผู้ค้าเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว และพื้นที่ใกล้เคียงในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป็นการค้าที่ประชาชนหรือผู้ประกอบการค้าที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัด อำเภอ หรือหมู่บ้านที่มีเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้มีการติดต่อซื้อขายกับประเทศเพื่อนบ้าน ในอดีตประชาชนที่อยู่ในพื้นที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายและเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว ส่วนมากเป็นเครือข่ายของญาติพี่น้องที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ปลูกพืชไร่ พืชสวนครัว รวมทั้งเลี้ยงสัตว์ต่างๆ การเลี้ยงโคจะเลี้ยงเพื่อนำมาใช้งาน และนำมาแลกเปลี่ยนในตลาดนัดการค้าโคและนิยมเลี้ยงเฉพาะโคพันธุ์พื้นเมือง เนื่องจากมีความทนทานต่อโรคภัยและฝึกใช้งานได้ง่ายอันเป็นผลทำให้ตลาดผู้บริโภคเนื้อโคและผลิตภัณฑ์จากโคทั้งในพื้นที่ดังกล่าวและแห่งอื่นๆ บริโภคเนื้อโคพันธุ์พื้นเมืองตลอดระยะเวลาอันยาวนานจนเกิดเป็นวัฒนธรรมการปรุงและแปรรูปอาหารแบบทั่วไป

ตารางที่ 4.3 จำนวนร้อยละของข้อมูลกลุ่มผู้ประกอบการค้าโคไทย-ลาว

การวิเคราะห์สถานการณ์ผู้ประกอบการค้าโค	จำนวน (ราย)	ร้อยละ*
ประเภทโคที่ซื้อขาย		
- โคพันธุ์พื้นเมือง	13	65
ความสะดวกในการขนส่งโคไปยังประเทศลาวทางน้ำ		
- สะดวกปานกลาง	13	65
การวิเคราะห์สถานการณ์ผู้ประกอบการค้าโค	จำนวน (ราย)	ร้อยละ*
วิธีการซื้อขายโค		
- ซื้อขายแบบจ่ายเป็นตัว	18	90

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

การวิเคราะห์สถานการณ์ผู้ประกอบการค้าโค	จำนวน (ราย)	ร้อยละ*
วิธีการชำระเงินในการซื้อขายโค		
- ชำระเป็นเงินสด	19	95
การค้าผ่านกระบวนการทางศุลกากร		
- ผ่านการดำเนินการทางศุลกากร	18	90
กระบวนการขนส่งโคระหว่างจังหวัดเชียงราย กับแขวงบ่อแก้ว		
- ขนส่งโดยพ่วงข้างเรือ	18	90
ความเสี่ยงในการขนส่งทางน้ำที่เกิดขึ้น		
- เสี่ยงต่อการตกเรือของโค	10	50
ประเภทของโคที่ส่งให้ประเทศลาว		
- โคพันธุ์ลูกผสม	13	65
แหล่งการซื้อขายโคที่ส่งให้ประเทศลาว		
- ซื้อจากตลาดนัดโคในจังหวัดเชียงราย	8	40
- ซื้อจากตลาดนัดโคในจังหวัดใกล้เคียง	8	40

*ค่าร้อยละที่มีค่าสูงสุด

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ประเภทของโคที่ซื้อขาย ระดับมากที่สุด คือโคพื้นเมือง ร้อยละ 65 ความสะดวกในการขนส่งโคไปยังประเทศลาวทางน้ำ ระดับมากที่สุด คือ สะดวกปานกลาง ร้อยละ 65 วิธีการซื้อขายโคระดับมากที่สุด คือ ซื้อขายแบบจ่ายเป็นตัว ร้อยละ 90 วิธีการชำระเงินในการซื้อขายโคระดับมากที่สุดคือ ชำระเป็นเงินสดร้อยละ 95 การค้าผ่านกระบวนการทางศุลกากร ระดับมากที่สุด คือ ผ่านการดำเนินการทางศุลกากรทุกครั้ง ร้อยละ 90 กระบวนการขนส่งโคระหว่างอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย กับเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ระดับมากที่สุด คือ การขนส่งโดยพ่วงข้างเรือ ร้อยละ 90 ความเสี่ยงในการขนส่งทางน้ำ ระดับมากที่สุดคือ ความเสี่ยงต่อการตกเรือของโคร้อยละ 50 ประเภทของโคที่ส่งให้ประเทศลาว ระดับมากที่สุด คือ โคพันธุ์ลูกผสม (ผสมพันธุ์กับต่างประเทศ) ร้อยละ 65 แหล่งการซื้อขายโคที่ส่งให้ประเทศลาว ระดับมากที่สุด คือ ซื้อจากตลาดนัดโค-กระบือในจังหวัดเชียงรายและซื้อจากตลาดนัดโค-กระบือในจังหวัดใกล้เคียง คิดเป็นร้อยละ40 เท่ากัน

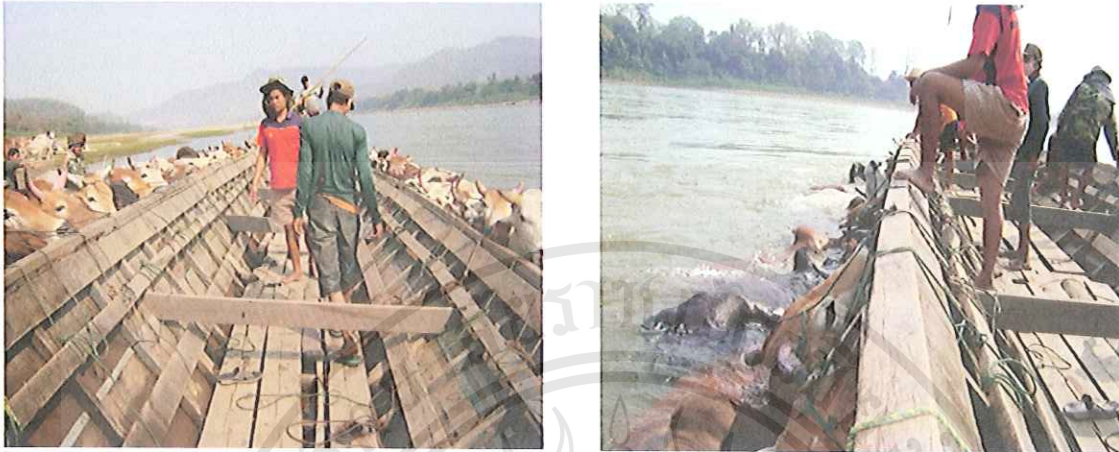

ภาพที่ 4.3 การขนส่งโคโดยแพขนานยนต์
ที่มา: คำนกักกันสัตว์ อำเภอยางของ จังหวัดเชียงราย (2552)

ภาพที่ 4.4 การขนส่งโคโดยเรือขนาดเล็ก
ที่มา: คำนกักกันสัตว์ อำเภอยางของ จังหวัดเชียงราย (2552)

ข้อคิดเห็นของผู้ถูกสัมภาษณ์จากกลุ่มเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว คือ 1) เสนอให้มีการลดภาษีนำเข้าและส่งออก 2) เสนอให้ลดขั้นตอนและจำนวนวันในการกักกันสัตว์เพื่อตรวจโรค

ภาพที่ 4.5 การขนส่งโคโดยฟุ้งข้างเรือ (มีนาคม 2555)

จากภาพที่ 4.4 แสดงการขนส่งโคโดยฟุ้งข้ามเรือข้ามแม่น้ำโขง ระหว่างบ้านแจมปอง อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ประเทศไทย กับเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การลงพื้นที่โดยการสำรวจ สังเกต และสัมภาษณ์แบบ ไม่เป็นทางการพบว่า ลักษณะการซื้อขายโคในพื้นที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย และในตลาดนัดโค ในจังหวัดเชียงราย และพื้นที่ใกล้เคียง มีกลไกการซื้อขายภายในตลาดประกอบด้วย ผู้ซื้อ ผู้ขาย และพ่อค้าที่ซื้อและขาย ตลอดจนถึงพ่อค้าที่มาจากเมืองห้วยทราย ประเทศลาว วิธีซื้อขายใช้การประเมินด้วยสายตา เพื่อเจรจาต่อรองและจ่ายเงินสด ผู้ซื้อขายส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับวิธีการซื้อขายโดยใช้การชั่งน้ำหนักเป็นเกณฑ์ ตลอดจนถึงนำไปขายส่งออกให้กับประเทศเพื่อนบ้าน การขายโคให้กับเพื่อนบ้านต่างประเทศ ผู้ขายจะเป็นผู้เสนอราคาแบบเหมาเป็นตัวแทนผู้สนใจที่จะซื้อ ผู้ซื้อจะมีวิธีการต่อรองราคาด้วยสายตาเท่านั้น หลังจากตกลงราคาซื้อขายกันแล้ว การจ่ายเงินจึงด้วยเงินสดและจะจ่ายเงินเมื่อผู้ขายทำใบรับรองสุขภาพสัตว์และใบซื้อขายเสร็จเรียบร้อยแล้ว

โคที่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันในตลาด ส่วนใหญ่จะเป็นโคพื้นเมือง สำหรับโคขุนหรือโคพันธุ์ต่างประเทศจะมีจำนวนน้อย แหล่งที่มาของโคที่ผ่านเข้าสู่ตลาดนัดมาจากฟาร์มของเกษตรกรรายย่อยภายในประเทศ และโคพื้นเมืองที่ทำการซื้อขายกันในพื้นที่ การซื้อขายอาจเกิดขึ้นหลายทอดจากแหล่งซื้อต้นทางก่อนเข้าสู่ตลาดนัด จึงทำให้โคมีราคาสูงขึ้นตามลำดับ การซื้อขายภายในตลาดนัดปัจจุบัน การขนส่งโคเข้าสู่ตลาดนัดส่วนใหญ่ใช้รถบรรทุกขนาดต่างๆ ตามจำนวนสัตว์ที่นำมา ผู้ขายอาจมาจากคนเดียวหรือรวมกันมาเป็นกลุ่มโดยจะบรรทุกโครวมด้วยกันจนเต็มรถเพื่อประหยัดค่าขนส่ง สำหรับการงูโคเข้ามาขายในตลาดนัดมักพบเห็นเฉพาะผู้ซื้อขายที่เป็นเกษตรกรรายย่อยซึ่งอยู่ใกล้กับตลาดนัด โดยทั่วไปเมื่อนำโคเข้าตลาดจะไม่เสียค่าธรรมเนียมใดๆ

แต่ผู้ขายจะต้องเสียค่าธรรมเนียมซื้อขายต่อตัวเมื่อขายโคได้ มีตลาดนัดบางแห่งเท่านั้นที่เก็บค่าธรรมเนียมค่าเข้าทุกตัว

ในอดีตที่ผ่านมามาประเทศไทยได้นำเข้าโคมีชีวิตจากเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว และมณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีนมาโดยตลอด จนถึงปี พ.ศ. 2550 หลังจากปี 2550 เป็นต้นมาประเทศไทยได้ส่งออกโคมีชีวิตไปยังเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว จนถึงปัจจุบัน ดังนี้ ปีงบประมาณ 2552 (กรกฎาคม ถึง ธันวาคม 2552) ส่งออกโคมีชีวิต จำนวน 810 ตัว และ ปีงบประมาณ 2553 (มกราคม ถึง เมษายน 2553) ส่งออกโคมีชีวิตจำนวน 253 ตัว โดยการขนส่งผ่านทางเรือข้ามแม่น้ำโขง ณ จุดผ่อนปรนท่าเรือบ้านแจ่มป่อง อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย (ด่านกักกันสัตว์ เชียงราย, 2553)

เครือข่ายการค้าปศุสัตว์ไทย-ลาว โดยกลุ่มเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว นอกจากทำการซื้อขายโคในพื้นที่ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ประเทศไทยแล้ว ยังได้ทำการซื้อขายโคในพื้นที่ใกล้เคียงที่เป็นเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาวอีกเป็นจำนวนมาก คือ ในพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา และในพื้นที่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ยังมีตลาดนัดโคอีกหลายแห่งที่เป็นเครือข่ายการค้าโคของตลาดนัดโคในพื้นที่จังหวัดพะเยา และในเครือข่ายการค้าโคของตลาดนัดในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

จากการสำรวจผลรวมตลาดนัดโคปี 2553 เทียบกับตลาดนัดโคปี 2552 นั้นเนื่องจากมีตลาดนัดโคที่เปิดดำเนินการต่อเนื่องจากปี 2552 มีบางจังหวัดที่มีตลาดนัดโคเพิ่มขึ้นและมีบางจังหวัดที่มีตลาดนัดโคลดลง สาเหตุที่ตลาดนัดโคเปิดดำเนินการลดลงจากปีก่อนมีหลายประการ เช่น สถานการณ์เศรษฐกิจไม่ค่อยดี กำลังซื้อของผู้บริโภคลดลง ราคาโคตกต่ำลง ทำให้เกษตรกรไม่ขยายปริมาณการเลี้ยงส่งผลให้เกษตรกรบางท้องถิ่นมีการซื้อขายโคที่หน้าฟาร์มของตนเอง โดยไม่นำมาขายในตลาดนัดและในบางท้องถิ่นตลาดนัดโคมีจำนวนวันที่เปิดดำเนินการลดลงส่วนในพื้นที่ที่มีเกษตรกรเลี้ยงโคจำนวนมากพบว่าการซื้อขายโคมากขึ้นเช่นกัน โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน โดยจะเริ่มดำเนินการเลี้ยงใหม่ในฤดูเก็บเกี่ยวข้าวขณะเดียวกันยังพบว่าบางท้องถิ่นจะมีพ่อค้าไปซื้อโคจากเกษตรกรที่ฟาร์มในหมู่บ้านโดยตรง นอกจากนี้ยังมีตลาดนัดโคหลายแห่งที่มีระยะเวลาเปิดดำเนินการตรงกัน ทำให้เกษตรกรนำโคเข้ามาจำหน่ายในตลาดนัดแห่งนั้นไม่ได้นอกจากนี้พบว่าตลาดนัดโคบางแห่งที่เป็นตลาดนัดโคขนาดเล็ก และมีโคจำนวนน้อยที่เข้ามาซื้อขายในตลาดนัดทำให้ตลาดนัดโคแห่งนั้นไม่เป็นที่นิยมของเกษตรกรและพ่อค้าเข้ามาทำการซื้อขายส่งผลให้ตลาดนัดโคแห่งนั้นต้องปิดกิจการลง ส่วนบางจังหวัดที่มีตลาดนัดโคเพิ่มขึ้นเนื่องจากจังหวัดนั้นมีการเลี้ยงโคเพิ่มขึ้นและตลาดนัดโคที่อยู่ห่างไกลทำให้สิ้นเปลืองค่าขนย้ายพ่อค้าและเกษตรกรจึงขอเปิดตลาดนัดโคเพิ่มขึ้นประกอบกับการประชาสัมพันธ์ตลาดนัดโคการสนับสนุนเงินทุนจากภาครัฐในส่วนท้องถิ่น

และมีการจัดทำโครงการการตลาดนัดโค ทำให้ตลาดนัดโคแห่งนั้นสามารถดำเนินการต่อไปได้มีบางจังหวัดรายงานว่าตลาดนัดโคบางแห่งเป็นตลาดที่พัคสัตว์ไม่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนแต่เป็นการนำสัตว์มาพักแล้วนำไปจำหน่ายในตลาดอื่นๆต่อไปจากรายงานของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดปี 2553 สาเหตุที่ตลาดนัดโคลดลงในแต่ละภาคสรุปได้ดังนี้

ภาคกลางเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ พื้นที่การเลี้ยงลดลงบางจังหวัดไม่มีการจัดตลาดนัดโค และเกษตรกรในบางพื้นที่ขายโคเพื่อทำอาชีพอื่นกันมากขึ้น

ภาคเหนือเนื่องจากเกษตรกรบางพื้นที่ขายโคเกือบหมดฟาร์มในฤดูร้อนที่ผ่านมาเพราะอากาศร้อนและภัยแล้งที่ยาวนาน และเมื่อเข้าสู่ฤดูฝน ฝนกลับทิ้งช่วงเกษตรกรขาดแคลนทั้งหญ้าแห้งและหญ้าสดในการเลี้ยงโค และการขาดแคลนทุ่งหญ้าสาธารณะในการเลี้ยงสัตว์

ภาคใต้ เนื่องจากตลาดนัดโคบางแห่งในจังหวัดนราธิวาสปิดลงเพราะประเทศมาเลเซียปิดชายแดนระหว่างประเทศ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือแม้ว่าจะมีตลาดนัดโคเพิ่มขึ้นแต่กลับมีจำนวนโคที่เข้าสู่ตลาดนัดโคลดลงเนื่องจากในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ราคาโคตกต่ำ และปัญหาจากภัยแล้งการขาดแคลนทุ่งหญ้าสาธารณะในการเลี้ยงสัตว์ทำให้เกษตรกรบางพื้นที่ตัดสินใจขายโคออกจากฟาร์ม

สำหรับจำนวนโคที่เข้าสู่ตลาดนัดโค ปี 2553 พบว่าจำนวนโคที่เข้าสู่ตลาดนัดโคทั้งสิ้นประมาณ 2,088,800 ตัว ซึ่งลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2552 เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงนำโคเข้ามาซื้อขายในตลาดนัดโคน้อยลงซึ่งจำนวนโคที่ทำการซื้อขายในตลาดนัดโคส่วนหนึ่งเกษตรกรจะนำไปขายพันธุ์ และอีกส่วนหนึ่งพ่อค้าจะนำไปฆ่าเป็นอาหารและจำหน่ายเพื่อการบริโภคต่อไปส่วนโคที่เหลือจากการซื้อขายเกษตรกรจะนำกลับไปเลี้ยงที่ฟาร์มของตนเองและเมื่อต้องการใช้เงินเกษตรกรก็จะนำโคที่เลี้ยงไว้ไปขายที่หน้าฟาร์ม หรือนำไปขายในตลาดนัดโคต่อไป

ตารางที่ 4.4 ราคาซื้อขายโคในตลาดนัดโค ปี 2553 จำแนกตามรายภาค

ภาค	น้ำหนักเฉลี่ย (กก./ตัว)	ราคาตัวละ (บาท)
ภาคกลาง	224	9,120
ภาคเหนือ	241	8,680
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	237	9,030
ภาคใต้	200	14,000

ที่มา : สำนักพัฒนาการปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยีกรมปศุสัตว์

ตลาดนัดโคในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย (กรมปศุสัตว์ อำเภอยางของจังหวัด เชียงราย ที่เป็นเครือข่ายการค้าโคของตลาดนัดโค ในพื้นที่จังหวัดพะเยา และเป็นเครือข่ายการค้าโค ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

1. ตลาดนัดโค หุ่นฟ้าบด อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

ตลาดนัดค้าสัตว์หุ่นฟ้าบด ตั้งอยู่ที่บ้านหุ่นฟ้าบด ตำบลลุ่มหว้า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นตลาดนัดค้าสัตว์ขนาดใหญ่ ที่เปิดค้าขายกันทุกวันเสาร์

2. ตลาดนัดโค บ้านเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน

ตลาดนัดโคบ้านเวียงหนองล่อง ตั้งอยู่ที่บ้านเวียงหนองล่องตำบลบ้านเวียง อำเภอยาง หนองล่อง จังหวัดลำพูน เป็นตลาดนัดค้าสัตว์ขนาดใหญ่ ที่เปิดค้าขายกันทุกวันอาทิตย์

3. ตลาดนัดโค บ้านลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

ตลาดนัดโคลำปางหลวงตั้งอยู่บ้านลำปางหลวง ตำบลลำปางหลวง อำเภอเกาะคา เป็นตลาดนัดค้าสัตว์ขนาดใหญ่ ที่เปิดค้าขายกันทุกวันจันทร์

4. ตลาดนัดโคชัยนันท์ฟาร์ม อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่

ตลาดนัดโคชัยนันท์ฟาร์มตั้งอยู่บ้านแม่บงใต้ ตำบลแม่ป้าก อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ เป็นตลาดนัดค้าสัตว์ขนาดเล็ก โดยเปิดทำการค้าขายสัตว์ทุกวันพฤหัสบดี

5. ตลาดนัดโคบ้านด้า อำเภอบุณताल จังหวัดเชียงราย

ตลาดนัดโคบ้านด้า ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านด้า อำเภอบุณताल จังหวัดเชียงราย เป็นตลาดนัดค้า สัตว์ขนาดเล็ก เปิดทำการซื้อขายทุกวันอังคาร

สรุปจากผลการวิจัยดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น พบว่าโคที่ได้ทำการซื้อ ขายในตลาดนัดโค ของเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาวเป็นโคพื้นเมืองเป็นส่วนมาก ส่วนโคลูกผสมและโคพันธุ์ดีมีน้อย ทำให้ไม่เพียงพอต่อการบริโภคทั้งภายในประเทศไทยและส่งให้กับประเทศเพื่อนบ้าน ที่มาของโค ของเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาวใช้ในการติดต่อซื้อ ขายนอกจากใช้โคในพื้นที่อำเภอยางของ จังหวัดเชียงราย ประเทศไทยแล้วยังต้องใช้โคในพื้นที่ใกล้เคียงในพื้นที่จังหวัดพะเยา จังหวัด เชียงใหม่ อีกจำนวนมาก ส่วนในพื้นที่ในเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) นอกจากจะใช้โคในเมืองห้วยทรายแล้วยังต้องใช้โคในพื้นที่ใกล้เคียงใน พื้นที่เมืองดันทั้ง เมืองปากทา เป็นต้น

ส่วนการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ภาครัฐจะต้องเข้ามาดูแลเรื่องของโรคระบาดโค ทั้งภายในประเทศและที่นำเข้าโคจากต่างประเทศเพื่อนบ้าน (ประเทศพม่า) การเคลื่อนย้ายโคออก นอกพื้นที่ระหว่างจังหวัดต้องบริการให้การเคลื่อนย้ายโคเป็นไปด้วยความถูกต้องตามกฎหมาย และรวดเร็ว ตลอดจนถึงการส่งโคออกไปยังประเทศที่สาม (ประเทศจีน) เพื่อให้กลุ่มผู้ค้าโคได้รับ

ความสะดวก ประหยัดค่าใช้จ่าย เพื่อลดต้นทุนในการดำเนินการในการค้า เพื่อช่วยให้เศรษฐกิจในครัวเรือนของเกษตรกรดีขึ้น

ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ของกลุ่มผู้เลี้ยงโค

ตารางที่ 4.5 จำนวนร้อยละของข้อมูลกลุ่มผู้ประกอบการเลี้ยงโคของเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว

การวิเคราะห์สถานการณ์ของผู้เลี้ยงโค	จำนวน (ราย)	ร้อยละ*
ปริมาณโคที่เลี้ยงในจังหวัดเชียงราย		
- จำนวนลดน้อยลง	13	65
พื้นที่ที่ใช้เลี้ยงโคในจังหวัดเชียงราย		
- มีพื้นที่แบบปล่อยในที่สาธารณะ	13	65
พื้นที่ที่ใช้เลี้ยงโค เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว		
- มีพื้นที่แบบปล่อยในที่สาธารณะ	15	75
การวิเคราะห์สถานการณ์ของผู้เลี้ยงโค	จำนวน (ราย)	ร้อยละ*
ประเภทของโคที่เลี้ยงในอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย		
- โคพื้นเมือง	16	80
ประเภทของโคที่เลี้ยงในเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว		
- โคพื้นเมือง	17	85
- โคพันธุ์ลูกผสม	2	10
ประเภทของอาหารที่ใช้ในการเลี้ยงโค		
- หญ้าสด	13	65
- ฟางแห้ง	4	20
ปริมาณโคพันธุ์ดีที่นำเข้าจากต่างประเทศที่เลี้ยงในอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย		
- มีจำนวนเท่าเดิม	17	85
ปริมาณโคพันธุ์ดีที่นำเข้าจากต่างประเทศที่เลี้ยงในพื้นที่เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว		
- มีจำนวนเท่าเดิม	15	75
ปริมาณโคที่เลี้ยงในเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว		
- มีจำนวนลดน้อยลง	15	75

*ค่าร้อยละที่มีค่าสูงสุด

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ปริมาณโคที่เลี้ยงในพื้นที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย กับ เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ระดับมากที่สุดคือ มีจำนวนลดน้อยลง ร้อยละ 65 พื้นที่ที่ใช้ในการเลี้ยงโคในจังหวัดเชียงราย ระดับมากที่สุดคือ มีพื้นที่แบบปล่อยในที่สาธารณะ ร้อยละ 65 พื้นที่ที่ใช้ในการเลี้ยงโคในเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ระดับมากที่สุดคือ มีพื้นที่แบบปล่อยในที่สาธารณะ ร้อยละ 75 ประเภทของโคที่เลี้ยงใน อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ระดับมากที่สุดคือ โคพันธุ์พื้นเมือง ร้อยละ 80 ประเภทของโคที่เลี้ยงใน เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ระดับมากที่สุดคือ โคพันธุ์พื้นเมือง ร้อยละ 85 ประเภทของอาหารที่ใช้ในการเลี้ยงโคในอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย และเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ระดับมากที่สุดคือ หญ้าสด ร้อยละ 65 ปริมาณโคพันธุ์ดีนำเข้าจากต่างประเทศที่เลี้ยงในพื้นที่ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ระดับมากที่สุดคือ มีจำนวนเท่าเดิม ร้อยละ 85 ปริมาณโคพันธุ์ดีนำเข้าจากต่างประเทศที่เลี้ยงในพื้นที่เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว ระดับมากที่สุดคือ มีจำนวนเท่าเดิม ร้อยละ 75 และปริมาณโคที่เลี้ยงในพื้นที่เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ระดับมากที่สุดคือ มีจำนวนลดน้อยลง ร้อยละ 75

ภาพที่ 4.6 ฟาร์มเลี้ยงโคพันธุ์พื้นเมืองขนาดเล็กของเกษตรกร (มีนาคม 2555)

ภาพที่ 4.7 ฟาร์มเลี้ยงโคพันธุ์ดีที่ถูกสุขอนามัย (มีนาคม 2555)

จากภาพที่ 4.5 เป็นลักษณะของคอกเลี้ยงโคพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกรระดับล่าง ซึ่งขาดการบริหารจัดการด้านสุขอนามัย เปรียบเทียบกับภาพที่ 4.6 ซึ่งเป็นลักษณะคอกเลี้ยงโคพันธุ์ดีในฟาร์มที่มีความสะอาด ถูกสุขอนามัยตามมาตรฐาน

ภาพที่ 4.8 อาหารของโคตามธรรมชาติ ประเภทฟางแห้ง และหญ้าสด (มีนาคม 2555)

จากการศึกษาพบว่า การเลี้ยงโคของไทย แบ่งได้ 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ 1) การเลี้ยงโคเพื่อใช้แรงงานเป็นแบบที่ดำเนินกันทั่วไปในเมืองไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเพื่อช่วยในการทำไร่ทำนาโดยไม่ได้มุ่งเลี้ยงเป็นการค้า โดยการเลี้ยงเป็นไปแบบตามมีตามเกิดไม่อาศัยวิชาการเข้าช่วยมากนักอาศัยธรรมชาติเป็นเครื่องอำนวยความสะดวกในการเลี้ยงโคลักษณะนี้ เรียกว่า การเลี้ยงแบบธรรมชาติ 2) การเลี้ยงแบบการค้าซึ่งยังทำกันเป็นส่วนน้อยในเมืองไทย การเลี้ยงแบบนี้อาศัยวิธีการ

ทางวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยอย่างมาก เพื่อมุ่งให้ได้กำไรมากที่สุดจากกิจการเลี้ยงโค จึงเรียกได้ว่าเป็น การเลี้ยงแบบอุตสาหกรรมโดยมุ่งให้ได้ผลผลิตคือเนื้อหรือนมมากที่สุดต่อหนึ่งหน่วยของการลงทุน (เจริญ จันทลักษณ์. สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่ม 3)

สำหรับการเลี้ยงแบบอุตสาหกรรมต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญ 4 ประการ คือ

1. การดูแลจัดการได้แก่การจัดสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ของโคให้อยู่ในสภาพที่ดี ให้ผลิตผลสูงแต่ลงทุนต่ำการดูแลนี้ครอบคลุมถึงการจัดโรงเรือนการปรนนิบัติต่อสัตว์การควบคุม อุณหภูมิในโรงเรือนและความชื้นการดูแลรักษาความสะอาดเพื่อให้เหมาะสมแก่การขยายพันธุ์การ เจริญเติบโตตลอดจนการให้ผลิตผลของโค

2. การให้อาหารผู้เลี้ยงควรจัดหาอาหารที่มีคุณภาพในราคาพอสมควรโดยมุ่งให้ได้ ผลิตผลและผลกำไรสูงขึ้นตลอดจนพิจารณาถึงวิธีการให้อาหารที่เหมาะสมเพียงพอและประหยัด

3. พันธุ์และการผสมพันธุ์ผู้เลี้ยงจะพิจารณาเลือกเลี้ยงพันธุ์ที่ให้ผลิตผลสูงแต่เลี้ยงง่าย ตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนอกจากนั้นจะต้องเลือกใช้วิธีการผสมพันธุ์ที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ ของการผลิตว่าเป็นการผลิตพันธุ์เพื่อการผลิตเพื่อขุน หรือการผลิตโคนม และปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้น

4. การป้องกันรักษาโรคได้แก่ การวางมาตรการอันเหมาะสมในการป้องกันโรคและ ดูแลรักษาสุขภาพสัตว์เพื่อให้สัตว์สามารถให้ผลิตผลได้สูงสุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ส่วนระบบการเลี้ยงโคแบบอุตสาหกรรม การเลี้ยงโคเนื้อแบบอุตสาหกรรม ได้แก่ การเลี้ยงแบบทำไร่ปศุสัตว์การคั่นเลี้ยงในทุ่งและการเลี้ยงขุนในคอก

การเลี้ยงโคเนื้อแบบทำไร่ปศุสัตว์ใช้พื้นที่กว้างขวางมากและมีการลงทุนปรับปรุงพื้นที่ กั้นรั้วและปลูกสร้างแปลงหญ้าเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงแบบนี้โดยทั่วไปเป็นการเลี้ยงเพื่อขยายพันธุ์โค คุณภาพดีราคาแพง มีการลงทุนสูง ใช้วิชาการมากใช้โรงเรือนและเครื่องมืออุปกรณ์มากใน เมืองไทยได้มีผู้ลงทุนทำไร่ปศุสัตว์กันอยู่บ้างเช่น ไร่ปศุสัตว์โชคชัยใกล้อำเภอบางบาลจังหวัด นครราชสีมา

การคั่นเลี้ยงโคในทุ่งเป็นการเลี้ยงแบบไล่คั่นสัตว์ไปกินหญ้าในทุ่งกว้างซึ่งว่างเว้น จากการเพาะปลูกหรือทุ่งสาธารณะ ผู้เลี้ยงสัตว์อาจไม่มีพื้นที่เป็นขอบเขตของตนเองหรือจำกัดพื้นที่ สำหรับการกักขังเมื่อคราวจำเป็นเท่านั้น การเลี้ยงแบบนี้ลงทุนเกี่ยวกับสถานที่เลี้ยงและอุปกรณ์ น้อยมาก โดยทั่วไปไม่จำเป็นต้องมีโรงเรือนหรืออุปกรณ์มากนัก ใช้วิชาการน้อยผู้เลี้ยงไล่คั่นโค ไปเลี้ยงโดยการเดินเท้าหรือขี่ม้าแบบคาวบอยอเมริกันตะวันตก วัตถุประสงค์ของการเลี้ยงแบบนี้ โดยทั่วไปเพื่อผลิตโคขาย ใช้งาน และเอาเนื้อ ผู้เลี้ยงโคแบบนี้มีอยู่ทั่วไปในเมืองไทย ส่วนใหญ่เป็น การเลี้ยงเป็นโคเป็นฝูง มีจำนวนตั้งแต่ 200-300 ตัว

การเลี้ยงโคแบบขุนในคอกเป็นการเลี้ยงโคเพื่อขุนให้อ้วนแล้วส่งตลาดโดยเฉพาะโคจะถูก
 กักบริเวณโดย ได้รับอาหารที่มีพลังงานสูงช่วยให้อ้วนเร็วการเลี้ยงแบบนี้ไม่จำเป็นต้องใช้ทุ่งหญ้า
 หรือพื้นที่กว้างขวางส่วนใหญ่กระทำกันแถบชานเมือง ในเมืองไทยไม่ค่อยมีการเลี้ยงแบบนี้แต่ใน
 อนาคตคาดว่าจะมีการเลี้ยงแบบนี้มากขึ้นเนื่องจากราคาน้ำเนื้อแพงขึ้นผู้บริโภคนิยมเนื้อคุณภาพสูง
 ประกอบกับราคาอาหารขุนที่ไม่แพงมาก

สรุปจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า กลุ่มผู้เลี้ยงโคของเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาวยังมีการเลี้ยง
 โคพันธุ์พื้นเมืองเป็นส่วนมาก มีวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงเพื่อการบริโภคไม่ได้มุ่งเน้นในการใช้งาน
 แต่มีการเลี้ยงน้อยลงเพราะมีพื้นที่สาธารณะน้อยลง พื้นที่ว่างเปล่าถูกจับจองใช้ในการปลูกข้าวโพด
 ยางพารา ถั่ว เป็นต้น ทำให้มีพื้นที่ในการเลี้ยงโคที่ช่วยลดต้นทุนลดน้อยลง เกษตรกรผู้ประกอบ
 อาชีพการเลี้ยงโค จึงเปลี่ยนอาชีพไปประกอบอาชีพอื่น เกษตรกรจึงหันมาเลี้ยงโคในคอกแทนการ
 เลี้ยงในที่สาธารณะ ลักษณะของคอกที่เป็นฟาร์มขนาดเล็กที่เกษตรกรสร้างขึ้นเองยังไม่ได้ตาม
 มาตรฐานสากล ไม่ถูกสุขอนามัยเพราะกลุ่มผู้เลี้ยงโคยังไม่มีความรู้ความเข้าใจ เรื่องการบริหาร
 จัดการฟาร์มการเลี้ยงโคในคอก ส่วนการเลี้ยงโคพันธุ์ลูกผสมโคพันธุ์ดีมีการเลี้ยงกันน้อยมากของ
 กลุ่มเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาวทั้งในพื้นที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ประเทศไทยและ
 ในพื้นที่เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เพราะ
 กลุ่มผู้เลี้ยงยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงโคพันธุ์ลูกผสมโคพันธุ์ดี ตลอดจนถึงต้องใช้ต้นทุน
 ในการบริหารจัดการในการเลี้ยงโคสูงเกษตรกรขาดทุนทรัพย์ในการดำเนินกิจการ ดังนั้นจึงจำเป็น
 อย่างยิ่งที่เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้าไปให้ความรู้ความตระหนักช่วยเหลือในการบริหาร
 จัดการในการเลี้ยงโคที่ถูกต้องตามหลักวิชาการให้กับกลุ่มผู้เลี้ยงโคของเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว
 เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคให้ดีขึ้น

ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ของกลุ่มเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มั่นคงและยั่งยืนในระยะยาวต้องเร่งปรับโครงสร้าง
 เศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปตามหลักการ ความเพียงพอที่มุ่งใช้ ความมี
 เหตุผลพิจารณาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องและคำนึงถึงผลที่จะได้รับอย่างรอบคอบ พัฒนาด้วย
 ฐานความรู้ ทั้งจากภายนอกและภูมิปัญญาที่สั่งสมภายในประเทศ เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จาก
 กระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างชาญฉลาดและรู้เท่าทัน มุ่งให้เกิดการขยายตัวที่สมดุลทั้งทางด้าน
 ปริมาณและคุณภาพ โดยอาศัย การพึ่งพาร่วมมือกัน มากกว่าการมุ่งแข่งขันเอาชนะเพียงฝ่ายเดียว
 เพื่อลดต้นทุนการผลิตและส่งเสริมมาตรฐานการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน การปรับปรุง
 กฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ การปรับโครงสร้างภาษีให้สอดคล้องกับโครงสร้างเศรษฐกิจที่
 เปลี่ยนแปลงไป และสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งการดำเนินนโยบาย

การค้าระหว่างประเทศ การส่งเสริมการลงทุนที่จะสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาฐานเศรษฐกิจให้มีความแข็งแกร่ง และการสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ให้สนับสนุนการปรับโครงสร้างการผลิต การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และการพัฒนาสังคมของประเทศ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10, 2550-2554)

ตารางที่ 4.6 จำนวนร้อยละของข้อมูลกลุ่มเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ

การวิเคราะห์สถานการณ์ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ*
ประเภทโคที่ซื้อขายจังหวัดเชียงรายกับเมืองห้วยทราย		
- โคพื้นเมือง	10	50
ปริมาณโคที่เลี้ยงในอำเภอเชียงของกับเมืองห้วยทราย		
- มีจำนวนลดน้อยลง	15	75
ความเหมาะสมของฟักัดภาษีการนำเข้าโคของประเทศไทย		
- เหมาะสมดี	16	80
ความเหมาะสมของฟักัดภาษีการส่งออกโคของประเทศไทย		
- เหมาะสมดี	16	80
ความสะดวกในการขนส่งโคไปยังประเทศลาวทางน้ำ		
- สะดวกปานกลาง	17	85
วิธีการซื้อขายโค		
- ซื้อขายแบบจ่ายเป็นตัว	12	60
วิธีการชำระเงินในการซื้อขายโค		
- ชำระเป็นเงินสด	18	90
การค้าผ่านกระบวนการทางศุลกากร		
- ผ่านการดำเนินการทางศุลกากร	19	95
กระบวนการขนส่งโคระหว่างจังหวัดเชียงรายกับแขวงบ่อแก้ว		
- ขนส่งโดยพ่วงข้างเรือ	17	85

*ค่าร้อยละสูงสุด

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ประเภทของโคที่ซื้อขาย ระดับมากที่สุดคือ โคพันธุ์พื้นเมือง ร้อยละ 50 ปริมาณโคที่เลี้ยงในพื้นที่ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายกับ เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ระดับมากที่สุดคือ มีจำนวนลดน้อยลง ร้อยละ 75 ความเหมาะสมของพิกัดภัยการนำเข้าโคในประเทศไทย ระดับมากที่สุดคือ เหมาะสมดี ร้อยละ 80 ความเหมาะสมของพิกัดภัยการส่งออกโคของประเทศไทย ระดับมากที่สุดคือ เหมาะสมดี ร้อยละ 80 ความสะดวกในการขนส่งโคไปยังประเทศลาวทางน้ำ มากที่สุด คือ สะดวกปานกลาง ร้อยละ 85 วิธีการซื้อขายโค ระดับมากที่สุดคือ ซื้อขายแบบจ่ายเป็นตัว ร้อยละ 60 วิธีการชำระเงินในการซื้อขายโค ระดับมากที่สุดคือ แบบชำระเป็นเงินสด ร้อยละ 90 การค้าผ่านกระบวนการทางศุลกากร ระดับมากที่สุดคือ ผ่านการดำเนินการทางศุลกากร ร้อยละ 95 กระบวนการขนส่งโคระหว่างอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย กับเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) มากที่สุดคือ การขนส่งโดยขนส่งโดยพ่วงข้างเรือ ร้อยละ 85

ภาพที่ 4.9 โคพันธุ์พื้นเมือง (มกราคม 2554)

ภาพที่ 4.10 โคพันธุ์ลูกผสม (มกราคม 2554)

ภาพที่ 4.11 การตรวจจับการลักลอบนำเข้าวัคซีนจากประเทศเพื่อนบ้าน
โดยไม่ได้รับอนุญาต

ที่มา: ด้านกักกันสัตว์เขียงราย กรมปศุสัตว์ (2555)

ภาพที่ 4.12 การตรวจจับการลักลอบนำเข้าโคจากประเทศเพื่อนบ้าน
โดยไม่ได้รับอนุญาต

ที่มา: ด้านกักกันสัตว์เขียงราย กรมปศุสัตว์ (2553)

สรุปผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องไม่ได้ให้การสนับสนุนช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องสม่ำเสมอต่อกลุ่มผู้บริโภคเนื้อโคและผลิตภัณฑ์จากโค กลุ่มผู้ค้าโค กลุ่มผู้เลี้ยงโคของเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว ระบบการจัดเก็บภาษีอากรควรต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพในปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ไม่ได้ดูแลสัตว์อย่างใกล้ชิด เมื่อสัตว์เกิดโรคระบาดทำให้ตลาดนัดการซื้อขายโคถูกปิดไม่สามารถติดต่อซื้อขายโคได้และห้ามเคลื่อนย้ายโค

ออกนอกพื้นที่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการค้าของชีวิตของกลุ่มเกษตรกรผู้ค้าโคเป็นจำนวนมาก การเลี้ยงโค การดูแลสุขภาพของโค ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐยังไม่ทั่วถึง ยังขาดงบประมาณในการดำเนินการ การทำใบเคลื่อนย้ายสัตว์ออกนอกเขตจังหวัดต้องไปทำ ณ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ซึ่งอยู่ห่างไกล จากตลาดนัดซื้อขายโคมาก ทำให้เสียเวลาและมีความยากลำบากในการที่ต้องนำรถบรรทุกโคเข้าไป ในตัวเมืองจังหวัด ส่งผลทำให้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเพิ่มขึ้น กลุ่มเกษตรกรเครือข่ายการค้าโค ไทย-ลาว ควรได้รับการแก้ไขจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการพัฒนาเครือข่ายการค้าโค ไทย-ลาวให้ดียิ่งขึ้น

ปัญหาอุปสรรค และปัจจัยการค้าโคของเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว ในพื้นที่อำเภอเชียงของ จังหวัด เชียงราย และพื้นที่ใกล้เคียงในประเทศไทย กับพื้นที่เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว และพื้นที่ใกล้เคียงใน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

จากการสัมภาษณ์นายประเสริฐ เสททะยะ หัวหน้าด่านกักกันสัตว์ระหว่างประเทศ จังหวัดเชียงราย พบว่าปัญหาอุปสรรค และปัจจัยผลกระทบต่อการค้าโคมีชีวิตของไทยใน พื้นที่ชายแดนอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังนี้

1. ประเทศไทยยังมีปัญหาการระบาดของโรคต่างๆในสัตว์ โดยเฉพาะโรคปากเท้าเปื่อย (Foot and Mouth Disease: FMD) ทำให้ประเทศผู้นำเข้าใช้เป็นข้ออ้างในการห้ามนำเข้าจากไทย ทำให้การนำเข้าส่งออกโคหยุดลงตลอดจนถึงห้ามเคลื่อนย้ายโคออกนอกพื้นที่ต่างจังหวัด ซึ่งส่งผล ทำให้การนำเข้าส่งออกโคไม่ต่อเนื่อง ต้องหยุดลงเป็นระยะ ทำให้เกษตรกรขาดรายได้จากการค้า ขายโค ทำให้รายได้ในครัวเรือนและค่าครองชีพของเกษตรกรลดลง

2. ผลผลิตยังไม่เพียงพอกับความต้องการภายในประเทศ ต้องนำเข้าเพื่อทดแทนส่วนที่ ขาดแคลน จำเป็นต้องนำเข้าโคจากประเทศเพื่อนบ้าน (ประเทศพม่า) ของเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว และส่งผ่านให้กับประเทศจีน ดังนั้นเกษตรกรผู้เลี้ยงโคของเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาวควรได้รับการ ปรับปรุงแก้ไขและส่งเสริมให้มีการเลี้ยงโคพันธุ์ดีและพันธุ์ถูกผสม เพื่อสนองตอบต่อความ ต้องการของผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากทั้งทางภาครัฐและเอกชนโดยเร่งด่วน

3. การเลี้ยงโคเนื้อของไทย ยังไม่มีระบบการเลี้ยงที่มีมาตรฐาน การควบคุมและป้องกัน โรคยังไม่ดีพอ ทำให้ยังมีปัญหาการระบาดของโรคต่างๆ ส่งผลให้ยังไม่สามารถส่งออกไปแข่งขัน ในตลาดโลกได้ ควรให้การอบรมให้ความรู้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคที่ถูกต้องถูกสุขอนามัยตาม มาตรฐานสากลให้ครอบคลุมทุกจังหวัด

4. การลักลอบนำเข้าโคเนื่องจากชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากมีราคาถูกทำให้มีปัญหาการระบาดของโรค ควรเพิ่มมาตรการเพื่อปราบปรามการลักลอบนำเข้าโคที่ผิดกฎหมายเข้าประเทศอย่างจริงจัง และควรสร้างจิตสำนึกให้กับกลุ่มผู้ค้าโคที่ลักลอบนำเข้าโคที่ผิดกฎหมาย

5. การกีดกันทางการค้าจากประเทศคู่ค้า โดยใช้มาตรการด้านภาษีและสุขอนามัยที่เข้มงวด ควรปรับแก้กฎระเบียบด้านภาษีอากรที่ใช้มานานให้สอดคล้องกับมาตรฐานของเออีซี (AEC) และมีมาตรการดูแลสุขภาพของโคให้ปลอดภัยอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

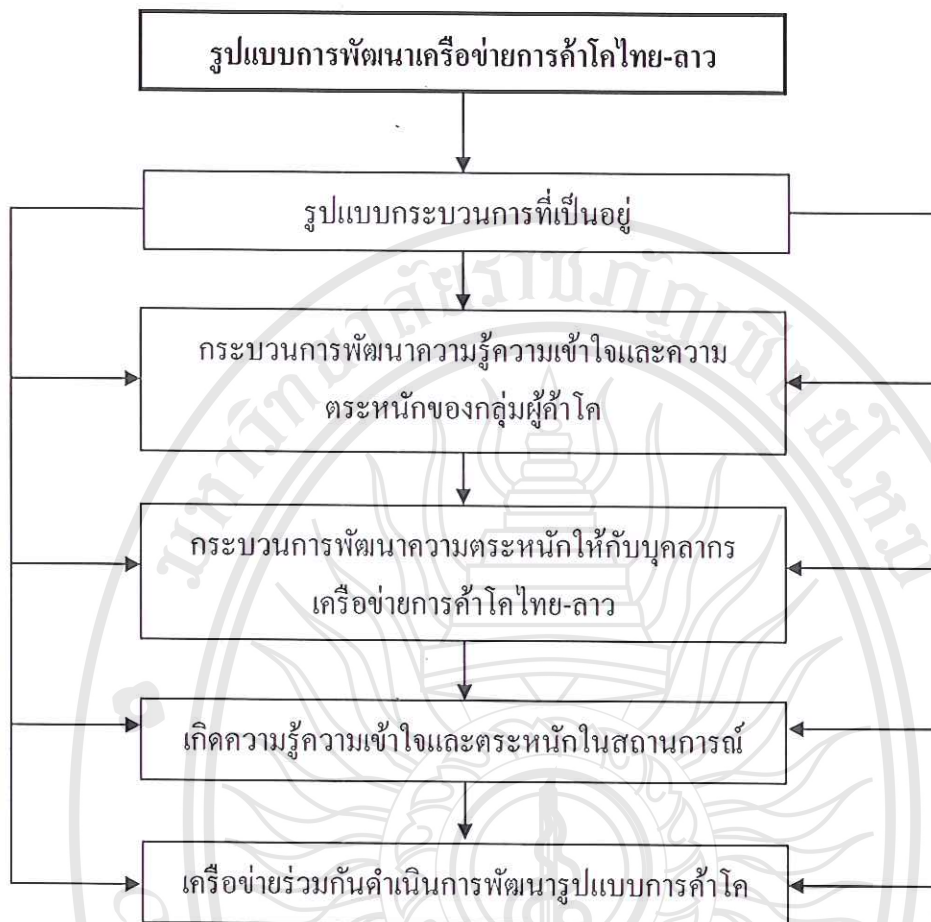
6. มูลของสัตว์ส่งกลิ่นเหม็น ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และทำให้พื้นสกปรกควรมีการสร้างท่าเรือการนำเข้าส่งออกโคโดยเฉพาะและมีการจัดการด้านการรักษาความสะอาดอย่างต่อเนื่องตลอดจนถึงการสร้างค่านิยมการประจำ ณ จุดที่นำเข้าส่งออกโคเป็นการเฉพาะ

7. การนำเข้าส่งออกโคในพื้นที่จุดผ่อนปรน ไม่มีด่านศุลกากรประจำ ณ จุดผ่อนปรนจึงทำให้การตรวจสอบเกี่ยวกับการลักลอบนำเข้าและส่งออกโคทำได้ลำบาก

8. ท่าเรือ ณ จุดผ่อนปรนไม่มีเรือขนาดใหญ่สำหรับขนส่งโคข้ามแม่น้ำโขง มีเฉพาะเรือขนาดเล็ก ทำให้มีอัตราเสี่ยงต่อความเสียหายจากการขนส่งมากขึ้น

9. เรือขนาดใหญ่มีราคาค่าขนส่งสูงมากทำให้เกษตรกรเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาวเกิดภาวะขาดทุนในการประกอบอาชีพการค้าโค

จากการศึกษาปัญหาอุปสรรคและปัจจัยที่ส่งผลต่อเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาวในพื้นที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย และพื้นที่ใกล้เคียงในประเทศไทยกับพื้นที่เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว และพื้นที่ใกล้เคียงในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) พบว่า องค์ประกอบของเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว ซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มผู้บริโภคนื้อโค กลุ่มผู้ค้าโค กลุ่มผู้เลี้ยงโค และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ไม่ได้หมุนวงจรรวมไปด้วยกัน เนื่องจากเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาวในพื้นที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย กับเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ยังมีทัศนคติในการบริหารจัดการที่เน้นการค้าขายแต่โคพันธุ์พื้นเมือง ซึ่งไม่สอดคล้องตามการเปลี่ยนแปลงของผู้บริโภคสมัยใหม่ที่ต้องการบริโภคเนื้อโคที่มีคุณภาพสูงหรือโคพันธุ์ดี มีระบบการจัดการเลี้ยงและการผลิตที่ได้มาตรฐานสากลซึ่งส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อศักยภาพเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาวทั้งสองประเทศ โครงการนี้ต้องการให้ผู้ค้าโคไทย-ลาวเกิดความรู้ความเข้าใจและตระหนักในสถานการณ์การค้าโคและความต้องการของผู้บริโภคสมัยใหม่เพื่อให้ร่วมกันพัฒนาเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว โดยสามารถสรุปเป็นรูปแบบแนวทางการพัฒนาเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาวได้ดังแผนภาพที่ 4.12

ภาพที่ 4.13 รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว

จากแผนภาพดังกล่าวซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายผู้ค้าโคไทย-ลาวที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น สามารถอธิบายแนวทางการพัฒนารูปแบบเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาวได้ดังนี้

1. รูปแบบกระบวนการที่เป็นอยู่จากการศึกษาภาคสนาม พบว่า รูปแบบกระบวนการเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว ในพื้นที่อำเภอเชียงทอง จังหวัดเชียงราย ประเทศไทย กับเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ยังมีทัศนคติในการบริหารจัดการที่เน้นการค้าขายแต่โคและผลิตภัณฑ์จากโคพันธุ์พื้นเมืองซึ่งไม่สอดคล้องตามการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคสมัยใหม่ที่ต้องการเนื้อโคที่มีคุณภาพสูงหรือโคพันธุ์ดี มีระบบการจัดการเลี้ยงและการผลิตที่ได้มาตรฐานสากลซึ่งได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อศักยภาพเครือข่ายการค้าโคทั้งสองประเทศจึงต้องสร้างความรู้ให้กับผู้ค้าโคไทย-ลาวเกิดความรู้ความเข้าใจและตระหนักใน

สถานการณ์ค้าโคและความต้องการของผู้บริโภคสมัยใหม่เพื่อร่วมกันพัฒนารูปแบบการค้าโคของเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาวให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. กระบวนการพัฒนาความรู้ความเข้าใจและความตระหนักของกลุ่มผู้ค้าโคจากการศึกษาภาคสนาม พบว่ากลุ่มผู้ค้าโคไทย-ลาวจะต้องเป็นผู้ดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักให้กับเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว ให้รับทราบถึงสถานการณ์เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงของผู้บริโภคสมัยใหม่แก่เครือข่ายการค้าโคไทย-ลาวให้ได้รับทราบ เพื่อร่วมมือกันพัฒนาและสร้างรูปแบบเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว ดังนี้

3. กระบวนการพัฒนาความตระหนักให้กับบุคลากรเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาวจากการที่ได้สร้างความรู้ความเข้าใจความตระหนักให้กับกลุ่มผู้ค้าโคไทย-ลาวดังกล่าวข้างต้นแล้ว กลุ่มผู้ค้าเองจะต้องดำเนินการในการพัฒนารูปแบบการค้าโคไทย-ลาวโดยการให้ความรู้ความเข้าใจความตระหนักในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นแก่เครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสถานการณ์นั้นๆ

4. เกิดความรู้ความเข้าใจและตระหนักในสถานการณ์จากการที่เครือข่ายการค้าโคไทย-ลาวได้รับรู้ถึงสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จากกลุ่มผู้ค้า จนเกิดองค์ความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก ในสถานการณ์ของวงจรเครือข่ายการค้าโคอย่างลึกซึ้ง จึงได้ดำเนินการร่วมมือกันในการพัฒนารูปแบบเครือข่ายการค้าโคในโอกาสต่อไปดังแผนภาพที่ 4.12

ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว ในพื้นที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย และพื้นที่ใกล้เคียงในประเทศไทย กับพื้นที่เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว และพื้นที่ใกล้เคียงในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

จากการศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ของเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาวและการพัฒนารูปแบบเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว ดังแผนภาพที่ 4.12 จะช่วยพัฒนาเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาวได้ดังนี้

กลุ่มผู้บริโภค: การศึกษาปัญหาของกลุ่มผู้บริโภคเนื้อโคและผลิตภัณฑ์จากโค พบว่าผู้บริโภคมีความต้องการบริโภคเนื้อโคพันธุ์ดีที่นำเข้าจากต่างประเทศและโคลูกผสมขยายเป็นวงกว้างมากขึ้นเรื่อยๆ แต่ในส่วนของการผลิตหรือการเลี้ยงโคพันธุ์ดีเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคเนื้อโคพันธุ์ดีนั้นยังไม่เพียงพอ ดังนั้นควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโค ให้เลี้ยงโคพันธุ์ดีและโคลูกผสมมากยิ่งขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของ

ผู้บริโภคนั้นในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคสมัยใหม่ และทำให้ผู้บริโภคได้รับสินค้าที่ถูกสุขอนามัยตามมาตรฐานสากล

กลุ่มผู้ค้าโค: การศึกษาปัญหาของกลุ่มผู้ค้าโค พบว่า กลุ่มผู้ค้าโคนำสินค้าไปจำหน่ายไม่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค เนื่องจากการซื้อขายโคของเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาวส่วนใหญ่ คือ โคพันธุ์พื้นเมือง ส่วนโคพันธุ์ดีและโคลูกผสมมีจำนวนน้อย เพราะเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพันธุ์ดีมีน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดผู้บริโภค ทั้งภายในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน แหล่งที่มาของโคที่ใช้เป็นเครือข่ายในการซื้อขายโคในตลาดนัดโค นอกจากจะใช้โคในพื้นที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ประเทศไทย ยังต้องใช้โคในพื้นที่ใกล้เคียงในจังหวัดพะเยา จังหวัดเชียงใหม่ อีกเป็นจำนวนมาก สำหรับในพื้นที่เมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นอกจากใช้โคในพื้นที่เมืองห้วยทรายแล้ว ยังต้องใช้โคในพื้นที่ใกล้เคียง ในพื้นที่เมืองดันทั้ง เมืองปากทา อีกส่วนหนึ่งและยังพบอีกว่าภาวการณ์การนำเข้า/ส่งออกโค และขั้นตอนในการนำเข้า/ส่งออกโค ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขจากหน่วยงานภาครัฐ เพราะกฎระเบียบได้สร้างขึ้นมานานแล้ว ตลอดจนการเคลื่อนย้ายโคออกนอกพื้นที่เขตจังหวัดจะต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดเช่นกัน

กลุ่มผู้เลี้ยงโค: การศึกษาปัญหาของกลุ่มผู้เลี้ยงโค พบว่า กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคของเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว ยังมีการเลี้ยงโคพื้นเมืองจำนวนมาก การเลี้ยงโคพันธุ์ดี พันธุ์ลูกผสมมีการเลี้ยงน้อย ซึ่งไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคสมัยใหม่ที่นิยมรับประทานเนื้อโคพันธุ์ดีและเนื้อโคลูกผสมซึ่งขยายเป็นวงกว้างเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นเกษตรกรผู้เลี้ยงโคต้องหันกลับมาเลี้ยงโคพันธุ์ดีและโคพันธุ์ลูกผสม เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดและผู้บริโภค ซึ่งเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ แต่ผู้เลี้ยงโคพันธุ์ดีและโคพันธุ์ลูกผสมยังขาดความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยง ตลอดจนยังไม่มีความรู้เรื่องการบริหารจัดการฟาร์ม การดูแลสุขภาพอนามัยของโค รวมถึงการเลี้ยงโคพันธุ์ดีและโคพันธุ์ลูกผสมต้องใช้ต้นทุนที่สูง กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคส่วนมากจึงขาดทุนทรัพย์ในการบริหารจัดการในการเลี้ยงโค ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องเข้าไปให้ความรู้ความเข้าใจกับเกษตรกรในการเลี้ยงโค การบริหารจัดการ ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนด้านทุนทรัพย์ให้กับกลุ่มผู้เลี้ยงโคของเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว เพื่อให้เกิดการเลี้ยงโคพันธุ์ดีและโคพันธุ์ลูกผสมมากยิ่งขึ้น ทำให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคสมัยใหม่ และเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มผู้เลี้ยงโคและกลุ่มผู้ค้าโคในเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว รวมทั้งช่วยส่งเสริมให้เศรษฐกิจในครอบครัวของกลุ่มผู้ค้าโคและผู้เลี้ยงโคดีขึ้น

สรุปจากการศึกษาองค์ประกอบทั้ง 4 ของเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาว ดังนี้

กลุ่มผู้บริโภค พบว่า การดูแลสุขภาพอนามัยของโรงฆ่าสัตว์ การดูแลสัตว์ที่ส่งเข้าโรงฆ่าสัตว์ ให้อปลอดโรค การให้วัคซีนเพื่อป้องกันโรคระบาดของโค การดูแลตลาดจำหน่ายเนื้อโคให้ผู้ถูก สุขอนามัยให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

กลุ่มผู้ค้าโค พบว่า ภาวะเบี่ยงเกี่ยวกับภาษีอากรในการเคลื่อนย้ายสัตว์ออกนอกเขตจังหวัด การนำเข้า/ส่งออกโคกับประเทศเพื่อนบ้าน การกักกันสัตว์เพื่อนำเข้าและส่งออก การให้บริการ ในตลาดนัดการซื้อขายโค ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข

กลุ่มผู้เลี้ยงโค พบว่า การดูแลให้ความรู้ความเข้าใจ ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในการ เลี้ยงโคพื้นเมือง โคพันธุ์ดี โคพันธุ์ลูกผสมให้มีสุขภาพอนามัยตามมาตรฐานสากลและปลอดโรค การใช้อาหาร การใช้ยารักษาโรค การดูแลสุขภาพอนามัยของโคและสนับสนุนการเลี้ยงโค เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดผู้บริโภคทั้งตลาดภายในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้เกษตรกรกลุ่มผู้เลี้ยงโคมีรายได้เพิ่มขึ้น ปัญหาดังกล่าวควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข เพื่อช่วย ทำให้การพัฒนาเครือข่ายการค้าโคไทย-ลาวให้ดียิ่งขึ้น

เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ พบว่า การดูแลให้การสนับสนุนช่วยเหลือเกษตรกรกลุ่ม ผู้บริโภคเนื้อโคและผลิตภัณฑ์จากโค กลุ่มผู้ค้าโค กลุ่มผู้เลี้ยงโค ยังไม่ทั่วถึงครอบคลุมทุกจังหวัด